

● SFIRȘIT DE STAGIUNE LA PARIS ȘI MÜNCHEN

Ce s-a jucat la Paris către sfârșitul stagiunii? *Cei drepți* (Les justes) de A. Camus și *Nevasta ta ne înșeală* de A. Breffort, *Dejunul generalilor* de B. Vian și *Pepsie* de P. E. Victor, *Ideea fixă*, adaptare după Paul Valéry, și *Cunoașteți dragostea?* de B. Manhoff. Înșiruirea paralelă ar putea continua, înglobând toate cele aproximativ 50 de teatre particulare; rezultatul ar fi același: piese de mare densitate intelectuală, alături de mediocre comedii sau dramolette boulevardiere. Marile teatre subvenționate (Comedia Franceză, T.N.P. și Odéon) au în general un repertoriu echilibrat și interesant, iar adevărata avangardă s-a mutat în teatrele din împrejurimile Parisului. Aici totul e nou, tinăr, original și prietenos...

Fenomenul cel mai important al acestei stagiuni este, probabil, afluența publicului spre piesele care spun ceva, evitarea tot mai accentuată a comedii în „trei dulapuri și șase chilofi“ (subtitlul piesei lui A. Breffort). *Cei drepți*, *Paravanele* de Jean Genet, *Dejunul generalilor*, *Setea și foamea* de Eugen Ionescu, *Troienele* de Euripide, în adaptarea lui J. P. Sartre, comediiile lui Mrozek și Harold Pinter au avut mereu săli pline. În același timp, comediiile de alcov autohtone, ca și cele muzicale de mare montare, importate din America, au cunoscut căderi răsunătoare.

Nu cred deci că există o criză a publicului în general, ci o criză — binevenită — a frecventării spectacolelor boulevardiere. Criza reală și profundă se desfășoară însă în domeniul dramaturgiei. Majoritatea directorilor de teatre, covîr-

Jean Genet

șiți de fiscalitatea excesivă, nu se încumetă să lanseze noi autori, de teama insuccesului. De aceea, creațiile originale importante ale ultimei stagiuni au fost fie piese scrise cu ani în urmă și care și-au câștigat o anumită notorietate literară, fie lucrări ale unor autori consacrați. Să ne oprim asupra câtorva dintre acestea.

Paravanele de Jean Genet¹. Ultimele replici au fost rostite. Înfruntând aclamațiile publicului, Maria Casarès — conform unui vechi ritual al premierelor — înaintează câțiva pași și rostește numele autorului piesei. De la galerie se aud câteva fluierături, acoperite repede de zgomotul frenetic al aplauzelor. Nu bănuiam atunci că mica dizidență de la premieră va crește nu în numărul participanților, ci în agresivitate, provocând unul din cele mai mari scandaluri din istoria teatrului francez.

Jean Genet — unul din cei mai controversați scriitori francezi contemporani — și-a luat ca punct de plecare în *Paravanele* drama algeriană. Autorul nu insistă însă asupra locului acțiunii, aria geografică a întâmplărilor din piesă poate fi situată într-o altă țară arabă sau africană, și nici nu are o opțiune precisă față de taberele angajate în conflict. „Morală” piesei este astfel descrisă de Jean-Louis Barrault: „Mizeria este cea care rămîne întotdeauna victimă. Peste ea înalță unii și alții paravanele egoismului, vulgarității, cupidității, vanității. Mizeria, veșnic abandonată...”

Piesa păcătuiește nu numai prin umanitarismul imprecis al autorului, ci și prin verbalismul delirant al multor scene, prin abuzul de expresii licențioase și scatologice, prin lungimea ei aproape insuportabilă (patru ore). Dar, dincolo de aceste deficiențe, descoperim în poemul dramatic al lui Genet, denunțarea patetică a vicilor și ipocriziilor burgheziei colonialiste: lăcomia monstruoasă a proprietarilor de pământuri, cretinismul militarilor, vidul lozincilor patriotarde, comedia ajutorului filantropic, cinismul administrației, abisul relațiilor familiale. Lirismul exploziv al lui Genet iscă adeseori metafore scenice de o mare frumusețe, iar grotescul viziunii sale te urmărește mult timp după terminarea spectacolului.

Regizorul Roger Blin, reputat om de

teatru, specializat în montarea pieselor de „avangardă”, și decoratorul André Acquart au construit un spectacol impresionant, care, dacă nu izbutește să atenueze lungimile piesei, potențează în schimb însușirile ei majore. Paravanele albe și colorate care evocă teatrul Extremeului Orient, dispozitivul scenic etajat, care se transformă la vedere cu o inimaginabilă facilitate, zecile de costume, măștile strănii conferă spectacolului o plastică excepțională. Câțiva din cei mai mari actori francezi evoluează între paravanele lui Genet: Maria Casarès, ușor îmbătrînită, dar cu aceiași amplu registru dramatic pe care i-l cunoaștem din filme, Jean-Louis Barrault, același actor rasat și admirabil mim, Madeleine Renaud, poate nițel stingherită în rolul unei prostituate bătrîne, dar cu un joc inteligent și rafinat, Germaine Kerjean, o comediană cu un temperament neobișnuit de puternic, ș.a.

Cine a avut deci interes să provoace acest scandal? Fără îndoială, extrema dreaptă, cei care nu se împacă nici astăzi cu independența Algeriei, rămășițele O.A.S.-ului. E semnificativ că instigatorii scandalului erau întotdeauna foști militari, foști combatanți ai războiului din Algeria, membri ai diverselor comitete de veterani. De fiecare dată, publicul i-a liniștit — fără ajutorul poliției — pe acești provocatori drapați în toga naționalismului reacționar, iar direcția teatrului a anunțat reluarea spectacolului la toamnă...

Plimbarea de duminică de Georges Michel². Descoperit de Sartre, Georges Michel a scris pînă acum patru piese, două romane și un scenariu de film. Ultima lui piesă se joacă într-un studio aflat în aceeași clădire cu marele și elegantul teatru muzical „Champs Elysées”. Accesul e la fel de incomod ca și localul: un lift antediluvian (dacă funcționează), sau vreo sută de trepte întunecoase te conduc într-o sală mică, disproporționat de lungă față de lățimea ei. Scena îți oferă însă surpriza unui utilaj modern — culisante —, strict necesar, de altminteri, desfășurării piesei.

O respectabilă familie de mic-burghezi — tatăl, mama, fiul și bunicii — se plimbă pe aceste culisante, de la un capăt la altul al scenei, conform obișnuitului ei ri-

¹ Odéon-Théâtre de France

² Studio des „Champs Elysées”.